

LEGKEDVESEBB KÖNYVEIM?

AZ EMBERNEK SOK SZEMPONTBÓL lehet kedves könyve. Még úgy is, hogy a könyv nincs birtokában, csak olvasása maradandó élményt jelentett, és úgy is, hogy megvan könyvtárában a könyv, egy bizonyos példány, ami talán nem is irodalmi értéke, mint inkább a hozzáfűződő élmény miatt kedves.

Be kell vallanom, hogy nincs hatalmas könyvtárszobám, mennyezetig érő könyvvállványokkal. Nemcsak azért, mert pajkos kezekkel széthordta egyéni történetem és a világtörténelem. Persze már bőségesen nyílt volna alkalmam új könyvtár összegyűjtésére, de közben maximalista lettem: kézikönyvtárammá vált az a közkönyvtár, amelyben dolgozom, kismérem magamat és mindent megtalálok. Otthon ilyen mélységben lehetetlen lenne könyveket gyűjteni. Csak kis lexikonok, szótárak, a gyors tájékozódáshoz szükséges kézikönyvek vesznek körül. És néhány kedves könyvem. Csak azért, hogy emlékekkel töltsék meg a szobám. Úgy, mint egy kedvenc kép, egy régi hamutartó, külföldi út emlékeként egy „semmitmondó” kavicsdarab. Ott áll közöttük Robinzon ifjúsági kiadása. Az ismert társasjáték szerint, hogy „milyen könyveket vinne magával egy lakatlan szigetre”, elsőnek bizonyára ezt említeném. Másodikként pedig — ha jól emlékszem, G. B. Shaw-t követve — egy barkácskönyvet: „Építsünk könnyen, gyorsan vitorlást”. Picinyke könyvtáramban ott van a Szerb Antal által összeállított „Száz vers”, Beverley Nichols „Házam” című könyve, amelyben az író elmeséli, hogy megvesz egy ősi falusi házat s azt hogyan rendezi be. Legelőször egy bristoli kék vázát vásárol, s minden darabhoz, minden színhez ennek a véleményét kérdezi meg.

NEMRÉG MELLÉJÜK KERÜLT egy újabb könyv. Lénard Sándor: „Völgy a világ végén s más történetek”. Az egy esztendővel ezelőtt Braziliában meghalt magyar írónak az a könyve, amelyhez ma még könyvkereskedői forgalomban is hozzá lehet jutni. Írójáról sokáig semmit sem tudtunk. Mint orvos, az Anschluss idején menekült át Bécsből olasz földre. Ott húzódtott meg és éhezett félig illegálisban a felszabadulásig, azután átment Dél-Amerikába. „Voltam kukta, mértem házról házra véronomást — írja magáról —, koldultam, a Vezúv festői táján s Machiavelli szőlőhegye tövében mint az amerikai hadsereg antropológusa csontvázakat raktam össze apró darabkákból... Egy ideig két zongorán játszottam egy bankigazgatónál vacsoráért, s nála megértőbb szakácsnője krumplit lopott részemre a spájzból, hogy másnap is legyen mit ennem... Voltak pácienseim: egy börtönőr egyszer elküldött egy isziásban szenvedő zsebtolvajhoz, aki továbbajánlott zsebtolvaj- és betörőkörökben... Braziliában mint egy ölbombánya mindenesorvosa kezdtem... Csak hogy főbb foglalkozásaimat említsem.”

És közben író is volt, mélyen humánus és na-

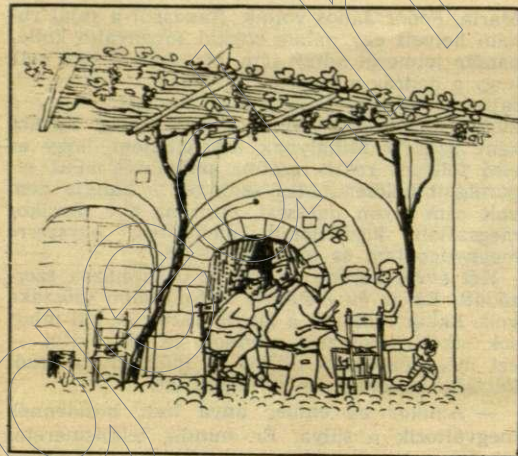
gyon művelt író. Evés helyett is inkább a könyvtárakat bújta Rómában. Ottani éveiről szóló beszámolója, a „Római történetek” is megvan ebben a kötetben. Sok, részletes forrástanulmányokon alapuló elemzése jelent már meg a fasizmus bukásáról, de olyan szemléletesen talán senki sem írta meg, hogy mit érzett Róma Mussolini bukásakor, mint ő. Hogy repültek ki gipszszobrai, képei az ablakokon, s másnap nem vérben, hanem bokáig gipszben gázolt a járókelő... „Talán az egyetlen épen maradt, de merőben szokatlant, barna fejdísz viselő szobrát a San Silvestro téren láttam másnap — írja —, s a történetet is elmesélték. Talicskán vitte oda egy idős úr. A szobrot vászon takarta, leleplezése nem ment egykönnyen. Az öregúr fekete öltönyében rendkívül elegáns volt, s júliusban szokatlanul, még fekete mellényt is viselt, ómódián vastag, arany óralánccal a hasán keresztben. Olyan ünnepélyes volt, mint egy meghatott nagybácsi kishúga esküvőjén. Lehúzta a nadrágját, és elhelyezte a fejéket. Utána gondosan rendbehozta önmagát és öltözékét, s a művelat közben hirtelen összeszaladt tömeg előtt meghajolt.

— Uraim! Elnézésüket kérem! Bocsánatukat kérem. Vi prego. Fogadalom volt! Un voto.”

AZTÁN JÖTT DÉL-AMERIKA. Milne „Mici mackó” művének latinra fordítása nagy könyvsiker, majd egy Bach-vetélkedő első díja: otthont teremt magának egy völgyben a világ végén, telepesekek gyógyít történetekért és Bachot játszik a templom-orgonáján. „Egyszer felballagott egy távol élő kolonista, aki véletlenül éppen akkor jött a faluba, amikor az orgona jókedvében minden sípjából szólt. Egy ideig csak hallgatott, figyelt, aztán megkérdezte: — Hogy tanult meg ezen a gépen zenélni? — Megmondom: most nemrég vette az egyház, s vele adták a használati utasítást is. Azt elolvastam. — Könnyű annak, aki olvasni tud! — sóhajtotta hallgatóm.”

És közben könyveket írt. „Völgy a világ végén” című könyvét például magyarul, „világítóan szép magyar nyelven, jellegzetesen magyar fordulatokkal” — mint ahogyan Szerb Antalné jellemzi tanulmányában. S hozzáteszi: „Igaz, először németül írta meg a könyvet, világítóan szép német nyelven, és megírta harmadszor is, angolul, jellegzetesen angol nyelvi fordulatokkal.” Amikor egyik novellája megjelent az Új Írásban, Veres Péter beírt a szerkesztőségnek: „Hadd gratuláljak most a Lénard-novellához. Igazi író, nagy szellem, és bölcs, tiszta embernek érzem. Szégyellje magát a süket és vak magyar sajtó és könyvkiadás, amely olcsó sikerembereket prezentál nekünk... Ez a novella messze-magasán fölötte áll Moravia római történeteinek, pedig azok még elég jó olvasmányok.”

EGY NAP A LÁTHATATLAN HÁZBAN — ez a címe a gyűjteményben ugyancsak megjelent másik művének. A címe is megmutatja: egyet-

len napját írja le, jóízű történetekkel és még jobb ízű étkezésekkel fűszerezve. Az ételeket bejárónője, Kleinné készíti. „Csak az, aki sohasem éhezett, becsülheti alá az ebéd fontosságát! — mondja Lénard. — Sokféle emberfaj van a világon, de csak két fajta ember: az, aki tudja, mi az, hogy éhezni... és az, aki nem tudja. Mi ketten, Kleinné és én, tökéletesen tisztában vagyunk vele, mi a különbség az éhség és étvágy között.”

Lénard tudta, az éhezést hosszú évekig gyakorolta. És nyilván ebből született meg egyik nagyon érdekes műve a római konyháról „Die römische Küche” címen. Szakácskönyv, de mégsem az, inkább receptnek álcázott kultúrtörténet, amelyben minden ételhez gondolatot talál, történelmet, szokásokat, babonákat, az ősi és a mai Rómából. „Humanista szakácskönyv — írja róla Szerb Antalné. — Sőt — s ebben talán egyedülálló a világon — antifaszista szakácskönyv.” Magyarul nem jelent meg. De lapozzunk bele egy kicsit.

Itt van például a „pastasciutta”, a száraztészta. Rómában, amely már az antik időkben is kitűnt törvényalkotásával, a konyha művészeté is ősi törvények szívós továbbélése. A múlt század elején a száraztészta váratlanul mégis betört a római konyhába és meghódította. (Állítólag a makarónit is római találta fel; először csak lyukat akart eladni, de sajnos, tesztá nélkül nem vették.) A pastasciutta készítése nem kíván sok munkát — nehezebb enni, mint főzni — inkább csak szakértelmet: kivárni azt a pillanatot a „még nem” és a „már” között, amikor egy szál megkóstolása után ki kell venni a forró vízből. De aztán hideg vízzel leönteni éppen olyan halálos bűn, mint késsel vágni! És mellé a sokféle mártás, amit az anyjától, szomszédától, barátától és főleg az anyóstól tanul meg a menyecske. Egy valamirevaló római háziasszony ebben már olyan improvizációs készségre tesz szert, hogy a mézes-hetektől kezdve az ezüstlakodalomig mindig másfajta mártással kedveskedhet férjének...

Fogytán a hely, pedig még annyi érdekeset ír a tésták különféle alakjáról, a szöszök alkatréseiről, a sajtokról...

Nem tudok mást mondani: vegyék kezükbe Lénard Sándor írásait, és nagyon meg fogják szeretni.

Kelecsényi Gábor

A rajzok: a „Die römische Küche” című könyv illusztrációi

Lenard

REFORMED FEDERATION
AMERICA
EXICO AVENUE, N. W.
TON. D. C. 20016

1974

REV. EDMUND VASVARY
1301 Delaware Ave., S. W.
Apt. N 319
WASHINGTON 24, D. C. 20024

WASHINGTON
1 P M
1 JUL
1974

WASHINGTON
D.C.
1974

P.M. METER
P.R. 928742

U.S. POSTAGE
10

de rivogat